

Будуючи взаємовідносини із засобами масової інформації органи прокуратури в першу чергу мають спиратися на положення передбачені в Законі України «Про прокуратуру», наказами Генерального прокурора України, а також на етичні принципи спілкування, що закріплені в Кодексі професійної етики та поведінки працівників прокуратури. В статті 24 цього Кодексу щодо взаємовідносин прокурора із представниками засобів масової інформації, записане слідуюче: «працівник прокуратури повинен з повагою ставитися до діяльності представників засобів масової інформації щодо висвітлення роботи органів прокуратури, а також сприяти їм в отриманні достовірної інформації в установленому законом порядку. Утримуватися від офіційних висловлювань, міркувань та оцінок з питань, розгляд яких не належить до його компетенції. Дотримуватися етики публічних виступів і вимог щодо надання службової та конфіденційної інформації. Офіційні (письмові та усні) виступи працівника прокуратури у засобах масової інформації мають бути достовірними та виваженими, зважаючи на те, що вони можуть розцінюватись як офіційна позиція прокуратури, а дискусії вестися у коректній формі, не підриваючи авторитету органів прокуратури».

Доречно з цього приводу зазначає професор Долежан В. В., що встановлення довірливих, партнерських стосунків із журналістами йде на користь обом сторонам, будь-які прояви зневаги або ворожого ставлення до органів масової інформації на зразок «не хочу з вами розмовляти, бо ви однак перекрутите» часто викликають негативну реакцію у відповідь, а це у свою чергу, збільшує кількість негативних відгуків про діяльність органів прокуратури в засобах масової інформації. Проте коли представники мас-медіа дозволяють собі явно наклепницькі твердження стосовно прокурорів, останні не мають права відмовчуватися і, проявляючи принциповість, мусять домагатися спростування неправдивих відомостей і навіть звертатися із цією метою до суду.

Запровадження та безумовне дотримання представниками прокуратури високих стандартів етичної поведінки, які закріплені в Кодексі професійної етики та поведінки працівників прокуратури, повинно стати важливою передумовою для підвищення рівня довіри з боку пересічних громадян до них.

Грічун Г. С.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри організації судових та правоохоронних органів*

ПРАВОВИЙ СТАТУС СЛІДЧОГО СУДДІ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі судово-правової реформи в Україні, яка здійснюється у напрямку реалізації прийнятого на себе державного обов'язку захисту прав і законних інтересів людини і громадянина, особлива роль

належить судовій владі. Тенденції розвитку вітчизняного законодавства свідчать про посилення гарантій прав осіб, які приймають участь в кримінальному процесі, та поступове розширення повноважень суду на досудовому провадженні по кримінальній справі.

Кримінально-процесуальний кодекс України від 28 грудня 1960 року з численними змінами та доповненнями функцію контролю за дотриманням прав сторін кримінального провадження під час досудового слідства здебільшого покладав на органи прокуратури. Саме прокурори мали за законом більшу частину повноважень здійснювати нагляд за законністю ведення досудового слідства в цілому та вчинення окремих слідчих дій.

Зі здобуттям Україною незалежності актуальною для свого впровадження у законодавство стала тенденція застосування судового контролю за веденням досудового слідства, і надання виключно суду питань, які стосуються обмеження прав і свобод особи під час досудового слідства. Наслідками цього стали зміни до Кримінально-процесуального кодексу 1960 року щодо надання можливості особі оскаржити у судовому порядку постанову про порушення кримінальної справи; щодо надання дозволу на проведення обшуку у житлі особи виключно судом, а також щодо вирішення виключно судом питання про застосування до особи запобіжного заходу у виді взяття під варту.

Втім, головну роль у контролі за дотриманням законності в ході досудового слідства продовжувала відігравати прокуратура як орган, який був останньою інстанцією, куди певна особа могла звернутися зі скаргою на дії слідчого стосовно більшості аспектів ведення досудового слідства, а судовий контроль з цих питань міг здійснюватися лише з часу надходження кримінальної справи на розгляд до суду.

Однією з новацій після прийняття нового КПК є суттєве розширення функцій суду щодо контролю за дотриманням прав і свобод сторін кримінального провадження під час досудового розслідування, а також запровадження з цією метою інституту слідчого судді, як особи, яка спеціально уповноважується на здійснення такого контролю.

Основним призначенням слідчого судді є здійснення судового захисту прав і законних інтересів осіб, які приймають участь в кримінальному процесі, та забезпечення законності провадження по справі на досудових стадіях. Це зумовлює специфічний характер виконуваної ним кримінально-процесуальної функції, яка визначена як забезпечення законності та обґрунтованості обмеження конституційних прав і свобод людини на досудовому провадженні по кримінальній справі.

Відповідно до п. 18 ст. 3 КПК України слідчий суддя – суддя суду першої інстанції, до повноважень якого належить здійснення у порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України, судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні, та у випадку, передбаченому статтею 247, – голова чи за його визначенням інший суддя Апеляційного суду Автономної Республі-

ки Крим, апеляційного суду області, міст Києва та Севастополя. Слідчий суддя (слідчі судді) у суді першої інстанції обирається зборами суддів зі складу суддів цього суду.

Відмінність між цими слідчими суддями полягає у тому, як вони призначаються. Слідчий суддя місцевого суду обирається зборами суддів даного суду, а щодо слідчих суддів апеляційних судів, – законодавець за посадою визначив, що ним є голова апеляційного суду. Інші судді даного суду також можуть виконувати ці функції, але вже за наказом голови даного суду.

Інше, що відрізняє ці дві категорії – це те, що слідчі судді місцевих судів розглядають всі клопотання: як щодо проведення гласних, так і щодо негласних слідчих дій, а слідчі судді апеляційних судів мають обмежену компетенцію щодо розгляду клопотань, що передбачає дачу дозволу на проведення тільки негласних слідчих (розшукових) дій, і то не усіх.

Повноваження слідчого судді визначаються виконуваною ним функцією. Умовно ці повноваження доречно класифікувати на наступні групи:

- щодо вирішення питання про застосування заходів кримінально-процесуального примусу;
- щодо розгляду скарг на дії (бездіяльність) та рішення особи, яка проводить дізнання, слідчого та прокурора;
- щодо вирішення питання про проведення слідчих дій, які обмежують конституційні права і свободи людини;
- інші повноваження (зокрема, спрямовані на забезпечення процесуальних прав учасників кримінального провадження, а також на вирішення питання про визнання отриманих фактичних даних допустимими доказами).

Виходячи із призначення слідчого судді, всі слідчі та інші дії, які обмежують конституційні права людини, повинні проводитися виключно за його рішенням. Тому й в тих невідкладних випадках, коли слідчий має право провести процесуальні дії без відповідного рішення слідчого судді, останній має бути негайно повідомлений про них і з урахуванням конкретних обставин прийняти рішення про визнання отриманих фактичних даних допустимими доказами.

Будучи гарантом забезпечення прав і свобод людини на досудовому провадженні по кримінальній справі, слідчий суддя повинен мати такі важелі, які б надавали йому реальну можливість здійснювати контроль за законністю провадження, у зв'язку з чим в роботі пропонується віднести до компетенції слідчого судді й наступні повноваження, пов'язані із забезпеченням прав учасників кримінального процесу: вирішення питання про допуск захисника до участі у справі у разі відмови слідчого, відвід захисника та прийняття відмови захисника від виконання обов'язків; здійснення контролю при ознайомленні учасників з матеріалами кримінальної справи; прийняття рішення про забезпечення безпеки осіб, які приймають участь у провадженні по кримінальній справі тощо.